SVOBODNA SLOVENIJA

ESLOVENIA LIBRE

ANO XXXIII (27).
Štev. (No.) 6

BUENOS AIRES
7. februar 1974

Nekaj vrstic iz pisma Katherine Mansfield

Tele so vrstice, ki smo jih želeli prepisati: „Ti veš, kadar žena nese svojega novorojenčka, kako se ji druga žena približa in odgrne ruto, ki pokriva drobno obličje otrokovo, se nagne nadenj in pravi: „Naj te Bog blagoslovi!“ Jaz neprestano želim odgrinjati ruto z obličja martinčkov, z obličja mačeh, z obličja koč v mesečini. Neprestano čakam, da izpregovorim besede blagoslova nad vsem, kar vidim.“ Tako je pisala angleška pisateljica, rojena v Novi Zelandiji, Katherine Mansfield svojemu možu iz enega izmed številnih okrevališč, ki ji žal niso pomagali do zdravja. Umrla je mlada, leta 1923, stara komaj petintrideset let. Zgoraj navedeno kratko besedilo kaže odkod ji je tekel vir poezije in sreče.

Na ta vir le preveč pozabljamo in včasih se zdi, da smo ga že čisto pozabili. Vlak nas zjutraj pelje na delo in ob progi, v ozkem pasu, ki loči železnico od hiš, se blešči koščck čudovite narave, ki se je prenovila v nočnem dežju. Slaki, modri in beli. Ponižne cvetke cikorije, ki so ob tej uri žive kot plavice. Belo-rumeno-zelena poplava kamilic, ki je ni konca in katere ubranost izčisti um in uglasi srce. Buljimo predse in ne vidimo nič.

Po cesti gre mati s fantičkom. Okrog vogla pride dama s pékinškim psičkom na vrvici. Srečanje med človekom in živalico je čudovito. Ljubezen na prvi pogled. Ne moreta narazen. Ločitev je boleča za oba. Resnična tragedija v miniaturi. Gremo mimo in scena nam nič ne pove.

Sedimo v pisarni. S ceste seže do naših oken bujna veja jacarandá, vsa v vijoličastem cvetju. Praznik za oči. A mi se ga ne udeležujemo. Veja bi nas lahko spomnila na cvetoče rebri, polne pomladanskega žafrana ali jesenskega podleska. Pa nas ne spomni. In ne pride do tistega srečnega trenutka, ki bi presekal monotonijo statistik, formularjev, strojev in številk. Ni poezije, ki bi nas uravnovesila in osvobodila gole storilnosti in uspešnosti. Napeti drvimo naprej.

In ker ne blagoslavljamo, vedno pogosteje preklinjamo. Ne izrecno in na glas, ker hočemo biti na zunaj dostojni, vendar se v naši duši, nekje med zavestjo in podzavestjo, naseli za stalno kletev, protest in zamrza.

Pascal pravi nekje, da kolikor bolj je človek duhoven, toliko lažje odkrije vrednost in izvirnost v ljudeh in stvareh. Čutnim in koristolovskim ljudem je pa vse to bogastvo stvarne raznolikosti zaprto s sedmimi pečati. Leonardo da Vinci v svojem traktatu o slikarstvu svetuje bodočim slikarjem, naj opazujejo obraze ljudi, ko upade sončna luč in se sence podaljšajo. „Opazuj, pravi, po cestah, ko se zmrači, obraze mož in žena; opazuj jih ob slabem vremenu. Koliko miline in toplote odkriješ v njih!“

To je tisto kar imenuje Josef Pieper „die irdische Kontemplation“, zemska kontemplacija, uživajoče motrenje smisla in vrednot zemskih stvari, ki ga je treba ločiti od nadzemske kontemplacije. Ali da se izrazimo s Prešernovimi besedami: to je tostranska glorija, da jo raslikujemo od onostranske. Če ubijemo tostransko glorijo, nam onostranska postane popolnoma nerazumljiva. In to je ravno cesarska cesta, magistrala sodobnega ateizma, ki ubija Boga s tem, da ubija smisel za njegov odblesk v ustvarjenih rečeh. Če stvarstvo za človeka že ni več stvarstvo, to se pravi, proizvod božjega stvarjenja, tudi za Stvarnika ne bo več prostora v njegovem srcu. Zato je „sled sence zarje onostranske glorije“ (Prešeren), vtisnjene v vse stvari, nekaj skrajno važnega. Naš pogled jo mora iskati povsod, sicer ne bo nikdar prišel v stik z resnično stvarnostjo, z njenim smislom in vrednostjo.

Kjer so stvari plitve in brez smisla, sama gmota in količina, tam človek nima obstanka. Tam ni mogoče ljubiti. Ljubeče srce ne beži, ostane na mestu in uživa ob pričujočnosti ljubljenega bitja. Ali ne pravi dekle v narodni pesmi: „B' te rada videla, oj, vsače dan.“?

Kar radi vidimo, kar nam razveseljuje pogled, to ljubimo. In obratno, kar ljubimo, to radi vidimo. Motrenje in ljubezen sta dve strani iste medalje.

Kaj je družina? Skupnost ljubezni. Kako je mogoča taka skupnost med osebami, ki se ne vidijo rade, ki se dolgočasijo, kadar so skupaj in si gledajo v obraz? Kadar otrok ne čuti, da se je na njem ustavil topel očetov pogled in da je mati kljub skrbem in utrujenosti srečna, ko jih gleda vse skupaj ob mizi. A najhujše pri tem je, da nimamo ničesar proti temu. Da bi se čisto radi gledali, pa se ne znamo več. Hitimo tudi, ko se nam nikamor ne mudi in si dajemo opravka, ko to ni prav nič potrebno; luč pa, ki je v nas, postaja tema.

—rnr

TRPLJENJE BENEŠKIH SLOVENCEV

SLOVENŠČINA NA INDEKSU

Krožek za kulturne raziskave iz Brda, zveza slovenskih izseljencev iz Beneške Slovenije, študijski krožek „Nadiža“, kulturno društvo „Ivan Trinko“ ter duhovniki skupine „Dom“ so z ostro protestno izjavo pozvali demokratične stranke v Videmski pokrajini ter deželi Furlaniji-Julijski krajini k zavzetosti za to, da bo odpravljen sklep šolskega nadzorništva v Huminu, po katerem je prepovedano pošolsko poskusno poučevanje slovenščine na šolah v Brdu in Teru. V protestni izjavi je poudarjeno, da gre za nepravičen protiustavni ukrep, ki ga je navdahnila birokratska centralistična in policijska miselnost.

Za kaj gre? Šolski patronat občine Brdo, kjer žive v veliki večini Slovenci, je sredi oktobra sklenil uvesti v šolah v Brdu in Teru dvakrat tedensko pošolski dopolnilni pouk v slovenščini, da bi tako učenci izpopolnili svoje znanje materinščine ter spoznavali avtohtono beneško slovensko kulturo. V začetku novembra je prof. Viljem Černo, domačin iz Brda, začel s poukom v obeh šolah. V Brdu ga je pričakalo 17, v Teru pa 20 učencev. Toda že po prvih urah pouka so ga seznanili, da je šolski nadzornik iz Humina prepovedal poučevanje v slovenščini, češ, da je občina Brdo blizu meje in da je šolski patronat lahkomiselno sprejel sklep o dopolnilnem pouku. Ko se je prizadeti profesor zglasil pri nadzorniku pa mu je le-ta povedal, da gre za delikatno politično zadevo ter da so mu s šolskega skrbništva in prefekture telefonirali, da je treba s poučevanjem slovenščine takoj prenehati.

V zvezi s tem novim napadom na pravice beneških Slovencev, je takoj sledil tudi odgovor vseh tistih ljudi in skupin, ki se za te pravice borijo. Tako je v prvi vrsti podal svojo izjavo tudi deželni poslanec v Furlaniji - Julijski Benečiji, dr. Drago Štoka. Ta edini svobodni in nevezani predstavnik Slovencev ki živijo pod Italijo je naglašal sledeče:

„Šolski patronat v Brdu je lani oktobra sklenil, da se lahko pošolski pouk slovenskega pouka začne s poskusnim tečajem slovenskega jezika v pošolskih urah dvakrat na teden v Brdu in Teru. Tečaj so začeli v novembru; udeležilo pa se ga je do 20 učencev. Toda komaj z uspehom začeti pouk, je tamkašnji šolski nadzornik prepovedal nadaljevanje poučevanja.

Beneška Slovenija je postala del italijanske države po suvereni odločitvi s plebiscitom leta 1866 po obljubah o svobodnem narodnostnem življenju in enakih pravicah. V resnici pa so bili Slovenci v Benečiji od takrat do danes predmet stalnih poskusov asimilacije in diskriminacij. V tem protidemokratičnem in nehumanem ravnanju so imele šolske oblasti vodilno vlogo. Oblasti niso ustanovile niti ene šole s slovenskim učnim jezikom in so grajale učitelje, ki so v nekaterih primerih uporabljali z učenci slovenski jezik. V Špetru ob Nadiži je bilo ustanovljeno učiteljišče, kjer so študente vzgajali v duhu nestrpnosti do Slovencev in prispevali k asimilacijskemu procesu. Fašizem je tak položaj zaostril do skrajnosti. Po njegovem padcu so bile v Gorici in Trstu ustanovljene slovenske šole, le v videmski pokrajini se položaj ni spremenil. Še več, po vojni so bili ustanovljeni otroški vrtci, v katerih slovenščina ni dovoljena, in tako se v otrokih ustvarja občutek manjvrednosti in krivice. Ni potrebno pojasnjevati, do kakšnih rezultatov lahko privede poučevanje, ki rani otroško dušo v najbolj delikatnih letih.

Vse to je v očitnem naprotju z vladno izjavo z dne 11. julija 1945, ki je obljubljala slovenske šole v vseh krajih, kjer žive Slovenci, z ustavnimi določili, s Posebnim statutom naše dežele in s celo vrsto obljub in zagotovil o enakopravnosti in zaščiti.

Slovenci v Benečiji, in z njimi vsi Slovenci v deželi, so večkrat zahtevali takojšnjo rešitev šolskih vprašanj v videmski pokrajini. Še več. emigranti iz Benečije, raztreseni po vsej Evropi, in krajevna kulturna društva, so začela tečaje slovenščine, zavedajoč se bogastva in pomena lastnega materinega jezika. Sedaj je prišlo do spontane pobude šolskega patronata v Brdu, pa še to skromno pobudo je šolsko skrbništvo zatrlo.

Slovence v videmski pokrajini in vso slovensko manjšino v Italiji je tako ravnanje zelo pretreslo. Nezaslišano je, da oblasti, ki ne izpolnjujejo svoje dolžnosti, onemogočajo drugim, ki poskušajo položaj izboljšati.“

V bodoče nič novega

SOCIALISTIČNA DEMOKRACIJA IN KOMUNISTIČNA DIKTATURA

Kot se v Jugoslaviji režim pripravlja na novo ustavo, kateri bodo seveda odgovarjale posamezne republiške ustave, tako se pripravljajo tudi na nov kongres Zveze komunistov, ki naj utrdi ogrodje partije in tako pripomore, da se bodo ustavna določila čim vestneje izpolnjevala v prid režima in partije.

Tudi v Sloveniji se pripravljajo na partijski kongres, ki bo sedmi po številu (kongres jugopartije pa bo deseti). Pripravljen imajo tudi že osnutek resolucije, ki naj bi ga kongres sprejel. V ta osnutek so v prvi polovici januarja vložili mnogo dela najvišji partijski organi in člani vodstev partije. V njem pa se lahko ponovno srečujemo z že obrabljenimi frazami, okorelimi smernicami in zastarelo filozofijo, kajti novosti ni mogoče zaslediti, dokler tudi partija ne bo spremenila svojih ciljev, in teh ne bo spremenila.

Na eni izmed omenjenih zasedanj, je član sekretariata Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, Loize Briški, dajal napotke in razlagal smernice resolucije. Le nekaj vzorcev njegovega govora:

„Doseżki dosedanjega razvoja nam utrjujejo prepričanje o pravilnosti politične usmerjenosti ZK, hkrati nam pa to mora vlivati zaupanje ter dajati spodbude za še intenzivnejšo revolucionarno delo. Revolucionarji — komunisti se ne moremo zadovoljiti z doseženim“. Partija sicer že od leta 1945 ni več revolucionarna a nič zato, partija mora ostati in nadvladati. Zato: „Moramo še nadalje krepiti vodilno vlogo v revoluciji zraslih subjektivnih sil, predvsem ZK kot avangarde delavskega razreda.“

Da celoten kongres teži k večjemu vplivu partije v celotne življenju dokazujejo izjave Briškega ko pravi: „Na kongresu torej vnovič potrdimo obveznost, da si morajo komunisti organizirano prizadevati, da bodo sprejeti sklepi samoupravnih in drugih organov v skladu s stališči partije“. Torej samoupravljanje da, a le v sklopu partijske linije.

In šo tu naj ne prevladuje mnenje članov partije, marveč skupine vodstvu slepo zvesti kimovcev. Potem ko namreč Briški v vsej možni zamaglenosti razlaga temelje „socialistične demokracije“, razgali tudi temelje komunistične diktature, ko pravi: „Nujno je, da ZK vztraja pri tem, da se za opravljanje vodilnih funkcij izberejo borci za družbeni napredek, za uveljavitev interesov delavskega razreda in s tem za socializem in samoupravljanje. Ti kriteriji se morajo še posebej močno izraziti povsod tam, kjer se neposredno dela s človekom ali odloča o človekovem družbenem položaju.“

In še: „Prav tako je nujno, da se v vodstva ZK na vseh ravneh izvolijo tisti člani, ki s svojo idejnopolitično privrženostjo politiki ZK jamčijo, da se bo ta dosledno izvajala tudi v prihodnje.“

Ni treba k tem izvajanjem še posebnih komentarjev. Vsak, ki misli, da se je režim v domovini količkaj spremenil, ali da je komunizem le za las odstopil od svojih ciljev polne nadvlade v državi in v partiji sami, temu gornje izjave jasno govorijo. Sicer bo pa še jasneje spregovoril sedmi kongres slovenske, in desetoi kongres jugoslovanske komunistične partije.

Palabras a la Juventud

En su reciente discurso el presidente de la Nación, teniente general Don Juan Domingo Perón ha aludido también a La situación de la juventud. Al respecto expresó:

“Esperamos también que la juventud argentina se capacite y organice, al punto de ser una garantía de éxito futuro en el trasvasamiento generacional indefectible.

“Esa juventud ha de pensar que tanto vale el número en que ha de congregarse como la calidad de los dirigentes que los encuadren y conduzcan. No deben olvidar sobre todo que la lucha ha terminado en sus formas cruentas, comienza el trabajo constructivo y creador, donde cada uno tiene una misión que cumplir.

“Han elegido un gobierno. Espero que haya sido para obedecerle y cumplir sus designios ideológicos y doctrinarios preestablecidos. Las desviaciones abiertas u ocultas como los engaños preconcebidos, ni tienen razón de ser ni pueden ser tolerados en la hora histórica que nos toca vivir.

Prof. dr. Vojeslavu Moletu v spomin

Šele sedaj — skoraj po dveh mesecih —smo sprejeli žalostno sporočilo, da je v Eugenu (Oregon) v Združenih državah umrl slovenski pesnik in umetnostni zgodovinar *prof. dr. Vojeslav Mole*. Z njegovo smrtjo je odšel v večnost eden glavnih modernih slovenskih umetnostnih zgodovinarjev, ena najsvetlejših postav v slovensko-poljskih kulturnih stikih, ter znanstvenik svetovnega imena.

Umrl je v 88 letu starosti, kajti rodil se je 1. 1886 v Kanalu v Soški dolini, kjer je bil oče orožnik. Ta je bil prestavljen nato v Novo mesto in Vojeslav kakor njegov brat dr. Rudolf, sta se smatrala Novomešćana, kjer sta preživela mladost in šolanje do univerze. Na Dunaju je vstopil v seminar umetnostne zgodovine, kjer se je tedaj našla trojica slovenskih študentov, ki so pozneje pomladili in zmodernizirali slovensko umetnostno kritiko in zgodovino, namreč Izidor Cankar, France Stele in Vojeslav Mole. Vsi so postali vseučiliški profesorji na ljubljanski univerzi in vsi trije so postavili resnično „slovenski umetnostno zgodovinski triglav“, vsak s svojo osebnostjo in s svojim markantnim delom v naši kulturni zgodovini. Lepa primerjava bi bila, da bi sedaj nekdo napisal esej o trojici Cankar-Stele-Mole in jih označil po njihovih temperamentih in po delu. Od te trojice sta bila dva ustvarjajoča leposlovca: tako Izidor Cankar pisatelj S poti, pa V. Mole pesnik zbirk Ko so cvele rože in Tristia ex Siberia. Stele pa je bil urednik leposlovnega dela Doma in sveta.

Mole je bil pesnik ,preden se je uveljavil kot umetnostni zgodovinar. Prva zbirka Ko so cvele rože, ga kaže kot epigona naše Moderne pa z veliko zaljubljenostjo v antične motive, tako ga uvrščamo med slovenske klasiciste in eklekticiste. Arheologija je imela vedno velik vpliv nanj kot pesnika. Prva Moletova služba je namree bila mesto arheologa v Splitu in Solinu, kjer se je poglobil v jugoslovansko umetnostno preteklost. S tega mesta ga je poklicala vojaska dolžnost v prvo svetovno vojsko, ki je iz Moleta napravila Ahasvera, naravnost simbol usode tedanje slov. inteligence. Prišel v rusko ujetništvo, kjer je napravil vso pot po Sibiriji, bil priča boljševiške revolucije, ki jo je doživljal v vrstah s češkimi legijami. Zanimivo je, da se je kot vojak habilitiral za vseučiliškega profesorja v Omsku, v Sibirji, in da se je tudi od tam poročil na daljavo v zastopstvu svojega brata Rodolfa s Poljakinjo gospo Elo, ki je bila vse odslej njegova zvesta življenska družica.

Ko se je povrnil v domovino, je postal profesor na ljubljanski univerzi za vzhodno evropsko umetnost in arheologijo. Toda kmalu so ga poklicali na staroslavno poljsko univerzo v Krakov, kjer je postal redni profesor in po svojih znanstvenih delih v poljskem jeziku tudi redni član Poljske akademije znanosti in umetnosti. Njegov seminar je bil zelo cenjen, kakor tudi njegov položaj v poljski javnosti. Postal je celo vodja Slovanskega instituta, kateremu je bilo poverjeno organizirati umetnostno sodelovanje med slovanskimi narodi. Tega namen pa je bil, da pridobi mlade kulturne delavce v Poljsko, da se seznanijo s poljsko kulturo. Po njegovi zaslugi so tedaj prišli prvi slovenski štipendisti na Poljsko, kakor na pr. Slodnjak, France Vodnik, Fr. Tomšič in drugi, med njimi tudi jaz. Vodnikovo prevajateljsko delo iz poljske proze in moje poezije je vzraslo po posredovanju prof. V. Moleta.

Bil je tako Mole v središču slovanske koncentracije na Poljskem, ko je nastopila druga svetovna vojna. Bežal je preko Lvova v Ljubljano, kjer je dobil zopet svoje prejšnje mesto na univerzi. Njegov sin in hčerka sta dostudirala v Ljubljani. Po vojni se je vrnil nazaj na Poljsko, kjer pa ni bil več sprejet tako, kot je pričakoval. Črtali so ga celo kar mimogrede iz Poljske akademije znanosti in umetnosti. Postal pa je dopisni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani.

Po tragični smrti sina, ki se je pripravljal za nastopno predavanja profesorja vzhodno azijskih jezikov na Sorboni — bil je genijalen jezikoslovec, in po poroki hčerke, tudi renomirane kemičarke, ki se je z možem preselila v Združene države, se je tudi on z ženo preselil v Ameriko, kjer je zdaj tudi umrl, dalec od Slovenije in Poljske, obeh njegovih domovin.

Tak je bil njegov življenski tek. Poln znanstvenih uspehov, večjih kot pesniških. Njegova zadnja zbirka je bila napisana v Sibiriji in tam je tudi začel pisati slovenski ep, ki ga pa ni končal. Toda kot znanstvenik je bil znan med bizantologi vsega sveta. Nastopal je na njihovih kongresih v najrazličnejših jezikih. Sodeloval je pri poljskih, slovenskih in svetovnih strokovnih listih. Zadnja njegova monumentalna knjiga je Umetnostna zgodovina južnoslovanskih narodov, ki je izšla tudi v slovenskem prevodu v Ljubljani. Njegove studije bizantinske umetnosti in ta pregled bosta za večno ohranjala njegov sloves v slovenski, poljski in svetovni kulturni zgodovini.

(Nadaljevanje na 2. str.)

PRED PETROLEJSKO KONFERENCO V WASHINGTONU

Svetovno časopisje je v zadnjih dneh skoro prenehalo pisati o petrolejski odn. energetski krizi in nekatere države, med njimi Nizozemska, za katero je kazalo, da spada med najbolj prizadete, so celo objavile, da bodo odpravile omejitve energetske potrošnje.

V ozadju teh dogajanj so bila poročila, da Arabci, predvsem Saudijeva Arabija, premišljujejo o znižanju cen petroleju, ker da so ugotovili, da se njihova petrolejska politika hitro obrača proti njim samim, ne proti svobodnemu svetu in proti Izraelu, kakor so si to bili zamislili.

Zaradi njihovega zvišanja cen petroleju so se dvignile tudi cene vseh produktov, ki jih Arabci morajo uvažati. Najhuje pa jih je prizadel dvig cen volne in bombaža ter živil, ki jih Arabci uvažajo skoraj stoodstotno. Poleg tega se je tudi zgodilo, da številne ladijske družbe ne pošiljajo več svojih tovornih ladij v arabska pristanišča, se pravi v Perzijski zaliv, ker sem jim to ne izplača zaradi velikih zamud v južnoafriških pristaniščih, predvsem v Durbanu, kjer tovorijo gorivo. Tako Arabci, tudi če razpolagajo z milijoni dolarjev, ne morejo dobivati svojih življenjskih potrebščin iz zunanjega sveta tako redno in v takih količinah, kakor doslej, kar vse vpliva na njihove že itak revne družbene razmere.

Ne-arabske petrolejske države pa so medtem odprle nove petrolejske vrelce, da bi izkoristile ugodno priliko visokih cen. S tem so deloma olajšale odvisnost ne-petrolejskih držav od Arabcev. Med prve spada v latinski Ameriki zlasti Venezuela, iz katere so doslej mehikanske, britanske in nizozemske petrolejske družbe izvažale petrolej večinom v ZDA in v Zahodno Evropo. Pet latinskoameričkih držav: Costa Rica, Nicaragua, El Salvador, Honduras in Guatemala pa so sedaj pozvale Venezuelo, naj svoj petrolej deloma preusmeri na njihova področja in naj jim ga tudi prodaja po ugodnejših cenah, da bodo njihova gospodarstva mogla prebroditi sedanje svetovno energetsko krizo. Doslej je teh pet južnoameriških držav dobivalo svoj petrolej iz arabskih držav.

Poleg Venezuele tudi Peru hiti z vrtanjem novih petrolejskih vrelcev na svojem amazonskem področju, kjer so pred nekaj leti odkrili velika petrolejska ležišča. Zaenkrat Peru z že odritimi vrelci še ne krije svoje domače potrošnje, ima pa v načrtu razširiti svojo petrolejsko zmogljivost tudi na izvoz črnega zlata.

Slabitev mednarodnih valut

TRDNOST AMERIŠKEGA DOLARJA

Poleg energetske krize je svobodni svet v zadnjih mesecih začel s krizo razvrednotenja svojih valut, razen ameriškega dolarja, ki se je spet močno okrepil.

Dolarjeva moč sloni na skoro popolni neodvisnosti ZDA od zunanjih petrolejskih dobav. Samo deset odstotkov svoje petrolejske potrošnje morajo ZDA uvoziti od zunaj. Večino zunanjega petroleja ZDA dobivajo iz Venezuele.

Vsa Zahodna Evropa ter Japonska pa sta povsem odvisni od petrolejskega uvoza. Odvisnost Zahodne Evrope in Japonske v energetskem pogledu od arabskih kapric odločilno vpliva tudi na trdnost evropskih valut in japonskega jena. Vse so izgubile na vrednosti v primeri z ameriškim dolarjem, deloma same po sebi, po „naravnem“ zakonu, nekateri finančni ministri pa so jih še sami začeli devaluirati, da bi tako lažje konkurirali s cenami na zunanjih tržiščih.

Toda ta konkurenca z umetnim razvrednotenjem valut je postala tako posplošena, da je zahodnonemški finančni minister Helmut Schmidt smatral za potrebno javno pozvati zahodnoevropske države v svojem govoru v Britanskem kraljevem institutu za mednarodne zadeve v Londonu naj s to tekmo prenehajo. „Takšna politika vodi v izolacionizem in je že skrajni čas, da se v svojih problemih ne zatekamo v varstvo izolacionističnih akcij“, je izjavil Schmidt.

„Energetska kriza in razrvanost svetovnega finančnega sistema zahtevata koordinirano akcijo vseh zahodnih Evropejcev in ne posameznih ukrepov Anglije, Nemčije ali Francije. Petrolejska kriza in fantastično zvišanje cen petroleju lahko prav kmalu zamajeta temelje mednarodne delitve dela, plačilnih bilanc, menjalnih vrednosti in mednarodne trgovine“, je izjavil Schmidt. „Nevarnost ogromnih deficitov na tekočih računih je nujno opozorilo proti sprožitvi devaluacijske tekme in proti uvedbi trgovinskih omejitev“.

Na konferenco zahodnih držav, ki se bodo predvidoma 11. t.m. sestale na Nixonovo pobudo v Washingtonu, da bodo razpravljale o ukrepih v petrolejski krizi, bi bilo treba po Schmidovem mnenju povabiti tudi nekatere razvijajoče se države, ki jih je petrolejska kriza najbolj prizadela.

Mednarodni teden

HERBERT ERNEST BATES, svetovno znani angleški pisatelj, je umrl v Londonu. Svojo pisateljsko karijero je začel kot 16 letni deček, ko je začel pisati svojo prvo povest „Dve sestri“, ki jo je dokončal v štirih letih. Napisal je 50 knjig, ki so prevedene v 16 jezikov.

V BELGIJI bodo imeli 10. marca nove splošne volitve. Do vladne krize je prišlo, ko je Perzija iznenada odpovedala pogodbo, po kateri naj bi ji Belgija zgradila novo refinerijo v vrednosti 200 milijonov dolarjev. Ker nove vlade tudi demokristjan Leo Tindemans ni mogel sestaviti, je kralj Baudouin razpustil parlament in oklical nove volitve.

Švedi nočejo prekiniti vseh vezi s svojo zgodovinsko preteklostjo ter so se zato izrekli proti odpravi kraljevega govora na otvoritvi parlamenta. Prav tako zahtevajo, da naj se poroka 27 letnega švedskega kralja Karla Gustava letošnje poletje s 25 letno zahodno Nemko Silvijo Sommerlath izvrši v vsem sijaju.

V ANGLIJI se je laburistična stranka, dasi podpira rudarje v njihovem nastopu proti konservativni Heathovi vladi, izrekla proti komunistični partiji, ki da si prizadeva izpeljati spor z rudarji tako, da bi prišlo v državi do splošnega kaosa.

BOLIVIJA je preživela spet eno svojih težkih notranjih kriz, ko se je vladi grala. Banzerja posrečilo zatreti upor kmečkega prebivalstva, ki je protestiralo proti zvišanju cen živilom. Največji nemiri so bili v okolici Cochabambe, kjer je bilo tudi več smrtnih žrtev. Vlada je krivdo za nemire zvrgla na komunistične in druge prevratne elemente v državi, „katero bi radi spremenili v središče prevratniške dejavnosti za latinsko Ameriko“, ker je Čile ušel kontroli mednarodnemu komunizmu.

V LOS ANGELES je 91 let star umrl poljski judovski emigrant Samuel Goldwyn, dejanski ustanovitelj severnoameriške filmske industrije. Nasprotoval je nagoti v filmu, dobil 27 raznih nagrad, leta 1971 pa še ameriško Medaljo svobode, najvišje ameriško civilno odlikovanje.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Napetost, ki je vladala zadnje tedne v političnih sferah, ni v začetku februarja nič popustila. In tudi smer razvoja se ni popolnoma nič spremenila. V tem smislu se je dovolj jasno pokazalo do kam pelje razkol v peronizmu, razkol, ki se najbolje opaža v vedno večjem oddaljevanju levičarskih mladinskih skupin.

Opazovalci menijo, da se je Perón prenaglil s svojim nastopom pred mladinskimi poslanci, ko so mu ti prišli razložit svoje pomisleke glede spremembe kazenskega zakonika. Tisto so smatrali tudi v vladnih krogih, kajti zelo hitro so pričeli pripravljati sestanek med Peronom in mladinskimi vodji. Tako je prišlo celo do sestanka vodje peronistične gverile „Montoneros“ z visokimi vladnimi osebnostmi. Vendar je tudi upor mladine šel delj kot si je Perón predstavljal. Na sestanek, določen za četrtek 31. januarja niso prišli ne vodje JP (Peronistična mladina, revolucionarna tendenca) Delavske peronistične mladine) niti JUP (Univerzitetnih peronističnih študentov). So pa prav te tri organizacije, ki imajo najbolje organizirano strukturo in največjo zmožnost mobilizacije.

Odstop mladinskih poslancev in izostanek vodij na sestanku s Peronom je dvoje dejstev peronističnega razkola, pa tudi dvoje hudih udarcev za peronistično vodstvo in za predsednika samega. Vladni strategi sedaj iščejo najprimernejše poteze za bodoče delovanje.

Kako je dogodek pretresel vlado je razvidno tudi iz govora, ki ga je predsednik general Perón naslovil na ves narod in sicer v ponedeljek 4. t.m. V njem je obrazložil delo vlade v zadnjih osmih mesecih, je pa tudi izrabil priliko, da je pohvalil opozicijo, in se ji zahvalil za sodelovanje, odločno pa grajal in obtoževal razne skupine v peronističnem gibanju, ki se vodstvu ne pokoravajo.

Kar se opozicije tiče, je preteklo nedeljo radikalna stranka objavila dokument, ki bo temelj njenega bodočega delovanja. Ni v njem kakih novih činiteljev. Radikali le poudarjajo svojo pripravljenost za sodelovanje z vlado, sodelovanje, ki ne izključi konstruktivne kritike, izražajo pa tudi svoje mnenje, da vlada ni izpolnila vseh obljub in načrtov, zlasti ne tistih revolucionarnih potez, ki bi jih za večjo blaginjo in narodno suverenost morala storiti.

Gverila pa je medtem doživela nov poraz. Neka skupina je skušala napasti letalsko postojanko v José C. Paz. Bili so odbiti in kakih deset jih je bilo ujetih. Postojanka je bazično letališče za letala francoske proizvodnje „Mirage“,

Skloni se v molku in moli in pij,
v sveti omami in v blaženi veri
sebe v večnosti meje premeri,
plašne ne bodo več tvoje oči.

Alojz Graznik, Večni studenci

Spregledujejo

V svetovnem časopisju je že opaziti precejšnjo spremembo pri presoji dogodkov v Čilu. Levičarsko časopisje seveda še vedno divje rohni in razširja strahotne izmišljotine o postopanju vojaške oblasti v Čilu, toda ostalo časopisje, ki se je sprva dalo zavesti po rdeči propagandi, se je streznilo in objektivneje poroča o preteklih dogodkih in sedanjem stanju.

Številno časopisje v Evropi in Ameriki sedaj ugotavlja, da spada padec Allendeja in njegove ljudske fronte (Unión Popular) med največje komunistične poraze v zadnjih letih. V Čilu so bile izvršene velike priprave, da bi se država spremenila v drugo Kubo in da bi se odtod širilo komunistično revolucijonarno gibanje po vsej Latinski Ameriki. Sovjetska Rusija je v to vložila velika materialna sredstva, Kuba pa je dala številne izvežbane gverilce, ki bi pomagali izvesti komunistično revolucijo po vzorcu Kube.

Tik pred uresničenjem tega načrta pa je čilska vojska preprečila prehod čilske države v sovjetski objem. Razumljiva je histerična reakcija Sovjetske zveze in po njej vodenega svetovnega komunizma, vseh njenih satelitskih držav, vseh komunističnih strank in ostalih rdečih organizacij in vsega levičarskega in sopotniškega časopisja. Ta silna in dobro organizirana komunistična reakcija na dogodke v Čilu je bila tako velika in obsežna, da je potegnila za seboj tudi mnoge nekomunistične vlade, mnoge nekomunistične politične stranke in organizacije, ustanove in časopise. Celo Vatikan je izrazil obžalovanje nad dogodki v Čilu. Tudi izvršni odbor Slovenske skupnosti v Trstu je — ne da bi se preje prepričal o tem, kaj je resnica — pohitel z obsodbo nasilne odprave zakonite vlade, ki pa je postopala že dolgo vse prej kot zakonito in ki je s pomočjo 13.000 Kubancev pripravljala morija svojih političnih nasprotnikov po vzgledu Kube (zoper katero pa svetovni komunizem ni prav nič protestiral).

Sovjetski načrti v Čilu so bili zelo veliki. Na eni strani naj bi Čile postal druga Kuba za Južno Ameriko z nalogo, da vodi revolucionarna gibanja v sosednjih državah (Argentini, Boliviji, Urugvaju, Paraguaju in tudi v Brazilu, v katerih se komunistični načrti niso posrečili.

Na drugi strani pa bi dobila Sovjetska zveza morska oporišča, iz katerih bi nadzorovala južni Atlantik in Pacifik, kamor dosedaj ni mogla priti. Saj je znano, da so v pristanišču Arauco na južni čilski obali že dalje časa številni sovjetski strokovnjaki gradili „ribiško“ oporišče, ki pa seveda ni bilo prav nič ribiško, ampak pravo morsko vojno oporišče z napravami za podmornice in druge bojne ladje, z obširnimi vojašnicami itd.

Vse to je preprečil vojaški udar. Zato toliko vpitja na rdeči strani, kateremu so se pridružili tudi mnogi nekomunisti in celo protikomunisti, ki pa sedaj polagoma spregledujejo.

Ob vsem tem pa ne smemo pozabiti, da komunistična propaganda še vedno močno deluje. Padec Allendeja je hudo prizadel Sovjetsko zvezo, ki ne more pozabiti, kako so vojaki preprečili sovjetizacijo Čila. Moskovski radio in seveda tudi Radio Habana od 11. septembra 1973 dan na dan bruhata vse mogoče laži o položaju v Čilu. Moskovski sporoča o najrazličnejših spomenicah, ki jih „prostovoljno“ pošiljajo delavci z raznih zborovanj v sovjetskih tovarnah, objavlja tudi pisma raznih komunističnih aktivistov iz Južne Amerike, med temi jih je tudi nekaj iz Argentine. Seveda so v poročilih vsi nekomunisti označeni kot fašisti. V komunistični propagandni voz je vprežen tudi tisk. Ljubljansko „Delo“ v vsaki številki napada čilsko vojaško vlado in jo krivi množičnih pobojev in vseh mogočih hudodelstev.

Prof. dr. Vojeslavu Moletu v spomin.

S 1. str.

Tako je zdaj umrl — pol leta za dr. Steletom — zadnji od slavne trojice Cankar-Stele-Mole. Prvi mi je bil profesor, drugi tovariš dominsvetovec in intimni prijatelj, tretji pa velik dobrotnik, ki mu bom vedno hvaležen za njegovo povabilo na Poljsko. In hvaležen sem mu tudi za njegove laskave besede o meni v svojih Spominih, izišlih pred letom pri Slov. matici v Ljubljani. Ti spomini so zadnja Moletova knjiga, ki bo pričala o čudovitih doživljanjih te generacije izpred prve svetovne vojne, pa tudi o velikem duhu tega humanista, plemenitega človeka antične kulture kot jih je malo med nami. Hvaležen sem mu tudi za njegova prijateljska pisma iz zadnjih let, ki mi bodo vedno drag spomin nanj, mojega dobrotnika in prijatelja.

Tine Debeljak

Dr. Anton Korošec v letošnjem Zborniku

V letošnjem — vsebinsko izredno bogatem — Zborniku Svobodne Slovenije je *dr. Antonu Korošču* posvečeno posebno poglavje v počastitev 100 letnice njegovega rojstva. To poglavje vsebuje na 61 straneh poleg celostranske slike dr. Korošca in uvoda sedem člankov raznih avtorjev, ki opisujejo njegovo življenje in delovanje, večinoma iz svojih osebnih doživetij. Poleg teh člankov je v tem poglavju objavljena tudi dr. Koroščeva originalna črtica „Mladostna liturgična doživljanja“, ki jo je svoj čas izročil svojemu osebnemu tajniku pok. Jošku Krošlju.

O. dr. Antonu Korošču ni bila napisana nobena monografija. Največji in najpomembnejši slovenski politik in državnik nima svojega življenjepisa. Uredniški odbor Zbornika se je že nekaj let trudil, da bi za stoletnico njegovega rojstva Slovenci dobili celoten življenjepis tega velikega moža v posebni knjigi. Iz uvoda v poglavju od dr. Koroščeu v letošnjem Zborniku je razvidno, da se ta namera kljub vsemu prizadevanju ni posrečila iz raznih nepremostljivih razlogov, od katerih eden izmed važnih je ta, da nam v zdomstvu niso dostopni dokumenti o dr. Koroščeu, ki se nahajajo doma. Res je, da je pok. dr. Andrej Farkaš v mali salezijanski knjižici opisal življenje dr. Korošca po člankih, ki so izšli ob dr. Koroščevi smrti. Seveda pa te knjižice ne moremo smatrati za dokumentarno monografijo o dr. Koroščeu.

Znano je, da dr. Korošec ni napisal svojih spominov. Zato je zelo važno, da napišejo spomine na dr. Korošca vsi tisti, ki so ga poznali, imeli z njim stike in vpogled v njegovo delo. To važno delo opravlja v zdomstvu Zbornik že od leta 1950 dalje z objavljanjem člankov o dr. Koroščeu. V letošnjem Zborniku so na str. 254 nevedeni vsi doslej objavljeni članki v raznih zbornikih. Teh člankov je 24, in tem se pridružuje še 7 letošnjih, skupaj torej 31 člankov, kar bi dalo že precej obširno knjigo. Potrebno pa je pripomniti, da je v preteklih petindvajsetih letih izšlo v zdomstvu precej člankov o dr. Koroščeu tudi v raznih slovenskih revijah, časopisih in knjigah.

V letošnjem zborniku je na prvem mestu članek *„Dr. Anton Korošec“* (avtor *dr. A N.*). Je to kratek pregled celotnega življenja dr. Korošca: rojstni podatki, šole, službe, politično delo v Avstriji — zlasti v državnem zboru, ustanovitev Narodnega sveta in Narodnega veča, ženevski dogovor s Pašićem in zedinjenje 1. dec. 1918. Navedene so vse jugoslovanske vlade od prve — Protičeve — do zadnje — Cvetkovićeve, ki je trajala do 27. marca 1941 ter vloga dr. Korošca v ali ob teh vladah. Vsi ti podatki pokažejo dr. Korošca ne samo kot nespornega voditelja slovenskega naroda, ampak tudi vodilnega jugoslovanskega državnika in politika.

„Spomini“, ki jih je napisal *Januš Golec* in so v tem Zborniku prvič objavljeni, osvetljujejo politični nastop dr. Korošca na Štajerskem, njegov boj proti Nemcem in 'nemškuterjem. Popiše ustanovitev Slovenske kmečke zveze, Vseslovenske ljudske strnke (1909) in Slovenske straže ter delo dr. Korošca med prvo svetovno vojno, njegov nastop v dunajskem parlamentu, kjer je 30. maja 1917 prebral znamenito majniško deklaracijo. — Tudi članek *„Dr. A. Korošec in tiskarna sv. Cirila v Mariboru“* (avtor *l. j.*) popisuje tisto dobo, ko je dr. Korošec razpredel svoje javno delo v Mariboru, zlasti še kot urednik v tiskarni sv. Cirila.

Mnogo važnih osebnih spominov je v članku *„Moji stiki z dr. Koroščem“* napisal *Jože Košiček* v svojem znanem zanimivem in duhovitem slogu. Ti spomini odkrivajo značaj, način dela in sposobnosti dr. Korošca.

Članek *dr. Rudolfa Hanželiča „O dr. Antonu Koroščeu“* je psihološka analiza dr. Koroščeve osebnosti. Oriše ga kot človeka, ki je bil skromen, preprost, miren, preudaren, pogumen, radodaren do revežev in dijakov. Oriše ga tudi kot duhovnika. Pretresljivo popisuje avtor svoj zadnji sestanek z dr. Koroščem v Beogradu.

Sledi članek *„Spomini na dr. Korošca“*, ki ga je leta 1943 ob tretji obletnici dr. Koroščeve smrti napisal pok. *Joško Krošelj*, njegov osebni tajnik in eden izmed najboljših poznavalcev dr. Korošca. V teh prisrčno napisanih spominih nam avtor odkriva veličino osebnosti svojega šefa.

Prav je storilo uredništvo Zbornika, da je iz ljubljanskega Jutra ponatisnilo članek *„Ob smrti dr. Korošca“*, ki ga je napisal *dr. Albert Kramer*, vodja Slovenske narodne napredne stranke (ki se je pozneje preimenovala v JNS in SDS), politični nsprotnik dr. Korošca, ki pa mu je ob smrti javno priznal zasluge za slovensko narodno in jugoslovansko državno življenje.

Kot sklep poglavja o dr. Koroščeu je natisnjen odlomak njegovega ognjevitega govora v dunajskem parlamentu dne 28. dec. 1912, v katerem je bičal preganjanje Slovencev na Primorskem, Štajerskem in Koroškem, kar se v veliki meri še danes — po 60 letih — dogaja.

Iz letošnjih — kakor tudi iz vseh doslej objavljenih —člankov se odkriva podoba tega slovenskega velikana, ki je posvetil vse svoje življenje prav do zadnjega diha boju za pravice slovenskega naroda tako v Avstriji kakor tudi pozneje v Jugoslaviji, boju, ki ga pa ni vodil zaletavo in z revolucijonarnimi frazami, ampak modro, previdno, premišljeno in prevdarno. V tem naj bo za vzgled vsem slovenskim javnim delavcem.

R. Smersu

Novice iz Slovenije

LJUBLJANA — Slovenski filmarji so pripravili načrt za produkcijo šestih celovečernih filmov v letih 1973/74 (!). Ker lanski proračun za celovečerne filme ni bil izrabljen, so ga pač enostavno vključili v obdobje. Posneli bodo naslednje: Zbiralec umetnin, Čudoviti prah, Povest o dobrih ljudeh, Strah, Pomladanski veter, Vdovstvo in pogreb Karoline Zašler. Pravijo, da kaj posebnega ti filmi ne bodo pokazali; režiserji so v večini primerov tudi avtorji scenarijev, kar se tudi v svetovnem merilu ni posebno obneslo.

KRANJ — v galeriji Prešernove hiše je razstavljal svoja dela slikar Gustav Januš iz Šentjakoba v Rožu na Koroškem. Pri otvoritvi razstave je koncertiral instrumentalni ansambel „Da camera".

LJUBLJANA — Na večeru slovenskega samospeva sta 21. januarja nastopili v Mali dvorani Slovenske filharmonije sopranistka Zlata Ognjanović in mezzosopranistka Eva Novšak -Houška. Na klavirju, harfi in lutnji so ju spremljali Ljubo Rančigaj, Rudi Kosi in Anton Čare. Članici ljubljanske Opere sta imeli na sporedu dela Lajovica, Škerjanca, Kogoja, Lipovška, Osterca, Šivica, Ježa, Srebotnjaka in Kreka.

MARIBOR — Prekmurski slikar samorastnik Koloman Beznec iz Murske Soboto je v prostorih Slovenskega narodnega gledališča pripravil krajši izbor svojih del iz obdobja 1953—1973. Beznec je razstavljal doslej že na mnogih skupinskih razstavah pa tudi na nekaterih samostojnih.

LJUBLJANA — Letošnje sezone slovenskih gledališč bodo posvečene predvsem stoletnici rojstva pisatelja Ivana Cankarja; podobno bo tudi pri radijskem in televizijskem programu. To so sklenili na seji upravnega odbora slovenskih dramskih gledališč, ki je bila 18. januarja, istočasno pa so povedali, da se bodo spoprijeli z vrsto aktualnih vprašanj sodobnega gledališkega življenja ter s problemom gostovanj. Ravnatelj ljubljanske drame je med drugim tudi povedal da traja kriza v tem gledališču že šest let; da se je spet zaostrila in to tik pred novo razrešitvijo. Za razrešitev pa bo že partija poskrbela...

JESENICE — Sava Dolinka je ob večjem deževju prinašala do Jesenic in še dalj velike količine peska, ki je zasipal umetno jezero Hidrocentrale Moste. Odslej pa bo ta naplavljeni pesek izrabljalo podjetje Sava, ki bo od Žvanovega mostu do Hrušice separiralo pesek, ki ga bodo uporabljali v gradbeništvu.

LJUBLJANA — Svet za energetiko je 18. januarja določil Trbovlje za novo plinsko -parno elektrarno in ne Dolsko, kjer so jo sprva nameravali graditi. Člani sveta so sicer menili, da je graditev plinskoparne elektrarne le zasilna rešitev energetske krize, je pa seveda najhitrejša. Gradnja take elektrarne v Trbovljah bo dražja kot projektirana v Dolskem, toda pri obratovalnih stroških bo ravno nasprotno. Pri razpravi o gradnji Termoelektrarne Šostanj IV z močjo 320 megatonov so sklenili odobriti le sredstva za gradnjo te elektrarne, ki bodo predvidoma znašali 2.215.000.0000 dinarjev. Odklonili pa so zahtevo velenjske občine, da je treba v okviru investicije zagotoviti toplotno ogrevanje Velenja, preskrbeti nadomestilo za pitno vodo, ki jo uporablja Šostanj in pokriti dodatne stroške, ki bodo nastali z odprtjem novih delovnih mest.

Kombinirana nova elektrarna v Trbovljah bo imela moč 91 megavatov, obratovati pa naj bi začela že letos decembra, čista plinska elektrarna pa naj bi stekla do konca leta 1975. Seveda — rokov ni težko postavljati.

KOPER — Luka Koper, ki je ob polletju lani izkazala izgubo, je leto vendarle zaključila s pozitivno bilanco. Zasluga za pozitivno bilanco je v doslednem izvajanju nekaterih sanacijskih ukrepov, ki so jih sprejeli v jeseni in jih ozvajali s podporo Ljubljanske banke ter sklada skupnih rezerv občine Koper in republike Slovenije.

TRBOVLJE — Že nekaj let se vleče razgovor o potrebi omejitve zastrupljevanja okolja, ki jih povzročajo trboveljske elektrarne in druga industrijska podjetja. Sedaj so spet načeli vprašanje, kje in kako naj bi postavili elektrarniški dimnik, da bi prebili zračno zaporo. Odpadel je že načrt po katerem bi speljali dimnovodno napravo skozi hrib in jo na vrhu podaljšali v 100 met. visok dimnik. Sedaj preučujejo možnosti postavitve dimnika, ki naj bi bil visok 320, 340 ali 400 metrov. Finančno pa je najbolj vabljiva ponudba iz Essena za 250 metrov visok, najvišji dimnik pa imajo v Kanadi — meri 381 metrov.

TOLMIN — Zdravstvena oskrba na Tolminskem precej peša. Lani so zaposlili več zdravnikov, sedaj jih pa dela le pet splošne prakse in pet zobozdravnikov, tako da pride en zdravnik na 4200 občanov. Prav tako peša tudi šolstvo zlasti glede poslopij. Le v Kobaridu je nova šola. Zadnja leta so tudi ukinili več podeželskih šol. Nekateri otroci se sedaj vozijo v šolo do 20 km daleč.

JANUARJA 1974:

LJUBLJANA. — Josipina Velkavrh r. Šinkoves; Ana Grasselli; Franjo Premelč, up. kroj. mojster, 75; Vinko Skok, šofer, prom. nesreča; Franc Debevec; Jože Dermota, vojni dobrovoljec 1912-1918, solunski in koroški borec; Zora Orel r. Požar; Rado Ogrič, up. računovodja; Jožefa Tabernik; France Jalen; Franc Strel; Zorko Autrata, profesor; Marija Školnik; Matej Fajfar, up. kol. mojster, 79; Marija Oset r. Žontar; dr. Tone Pogačnik, antropolog; Karolina Turk; Marija Ušlakar r. Šprajcar; Srečko Krašnja; Stane Sumrak; Dagobert Urbas, mizar; Frančiška Mauer, 95; Alojz Kristan; Vinko Jereb, up. direktor pravne službe.

RAZNI KRAJI. — Franc Starc, 47, Kamnik; Ferdo Vačovnik, Sevnica; Jakob Konjar, up. zidarski mojster, 88, Litija; Marica Tončič r. Metlikovec, Trst; Alozij Mohorčič, Jesenice; Alojz Kašner, Dol pri Hrastniku; Janez Kuhelj, 87, Vrhovo pri Žužemberku; Franc Škrinjar, posesnik, Dolnje Ležeče; Stane Cuznar, Dravlje; Ivan Vizjak, up., 79, Celje; Marija Pirc, Domžale; Franc Grmek, Borovnica; Ivana Svet, Lukova mama, 89, Rakek; Marjan Šlemer, Maribor; Rozi Pukl r. Geršak, 78, Žalec; Marija Saksida r. Lutman, 93, Celje; Franc Martinšek, up. žel., 93, Laško; Marija Rejc, Podkraj; Jožefa Krstonošič, Dravlje; Žan Vavtar, Martinja vas; Alojz Draksler, Škofja Loka; Magdalena Kozjek r. Lukman, Podreča; Ivan Pirnat, Zbure; Marija Grebenc r. Stritar, Rašica; Franc Štojs, Trbovlje; Viktor Hribar, Kamnik; Lojze Vimer, up. gradb. insp., Ptuj; Marija Ameršek r. Pušnik, Trbovlje; Jože Šifrar član Ansambla Lojzeta Slaka; Škofja Loka; Jože Jazbinšek, Celje; Slavko Paderšič, prom. n., Novo mesto; Jože Grčar, Dragomelj; Eliza Olivo, 84, Bilje; Martin Kos, vodovodni instalater, Hrastnik; Janez Lisec, Dol. Boštanj; Ivana Lešnik, Maribor; Anton Tomažič, Trst; Ivan Šešek, posestnik, 91, Vižmarje; Amalija Stepančič, 82, Renče; Ivanka Geržinič, Kranj; Lovro Kavčič, Idrija.

PISMO S FINSKE:

Po smučinah Franceta Smoleja v deželi jezer

FRANCE JERMAN je takoj po naselitvi v Argentini aktivno posegel v smuški šport. V Barilochah je prvič nastopil 25. avgusta 1949 na argentinskem državnem prvenstvu v teku na 18 km. Naslov najboljšega dolgoprogaša je obdržal do konca svojega nastopanja v vrstah aktivnih športnikov. Ves čas pa je tudi argentinski državni smuški trener. Na zimski olimpiadi v Squaw Walley leta 1960 je bil član argentinske državne reprezentance; nastopil je v teku na 30 km., zasedel je 44. mesto, v teku na 15 km. pa 53. Bil je tedaj tudi edini Slovenec na tej Olimpijadi, ker Jugoslavija ni poslala svojih smučarjev v Squaw Walley.

Izmed starejših Slovencev se bi marsikateri še spomnil Franceta Smoleja, dosedaj našega edinega smučarja, ki mu je v tekih na dolge proge uspelo vriniti se med prvo desetorico Nordijcev. Ta uspeh je dosegel France Smolej na svetovnem prvenstvu v smuškem maratonu (50 Km) leta 1938 v mestu Lahti na Finskem. Za nas mlade in navdušene smučarje je bil ta Smolejev uspeh še posebnega pomena: utrdil nam je samozavest in vero v uspeh. Neštetim se je tedaj vzbudila skrivna želja, da bi vsaj enkrat v življenju drseli po smučini preko gozdov in zamrzlih jezer, ki nam jo je tako globoko zaoral naš gorenjski fant. Tudi mene je obsedla ta želja. Na redkih tekmah, kjer sem se srečal s Smolejem, sem ga z odprtimi usti poslušal, ko je pripovedoval o tisti skrivnostni deželi Suomi.

Medtem je pač življenje teklo svojo pot, po neštetih cestah in stezah, a najraje sem se pomudil na zasneženih poljanah, kjer je steza nekje malo bolj trda, drugod mehkejša a povsod osvežujoča, vedno pa polna spominov na daljne dni.

Sedaj sem že teden dni na Finskem. Na stara leta so se mi res izpolnile želje in sanje o tistih skrivnostnih smučinah so postale resnica. Marsikje je pokrajina v gozdu podobna našim slovenskim gozdovom, posebno kadar te smučina vodi med bori posejanimi med malimi smrekicami, na vejah teh pa se zaziba košata veverica. Tokrat se mi ne mudi — obstanem in zrem v preteklost: prav tako lepo je bilo nekoč v naših gozdovih pod Ajdovščino. Danes seveda korak ni več tako uren in smučke drse počasi med bori... in z njimi tudi spomini.

Te dni so bile tukaj važne izbirne tekme Finske smuške zveze, zato je prišlo od vsepovsod mnogo tekmovalcev in trenerjev. Tu sem sedaj kot član štiričlanskega argentinskega moštva na štirinajstdnevnem trenerskem tečaju. Kot tak sem imel tudi privilegiran dostop na tribune med funkcionarje, pa sem malo potipal, če se kdo še spomni imena našega Smolcja. Pa sem seveda kmalu ugotovil, da moram o tem pobarati starejše, saj se večina teh tedaj še rodila ni. No, imel sem kmalu srečo; poleg mene je stal simpatičen starček v perfektni opremi, pa sem ga kar naravnost vprašal — po nemško —, če pozna trenerja Kuizma. Malo me je pogledal, pomislil, nato pa v slabi nemščini odgovoril, da ga pozna, a da ne trenira več, ker je prestar in da živi v Helsinkih. „Zakaj vprašujete po njem?" mi je rekel po angleško. „Bil je trener jugoslovanskega moštva pred vojno", sem odgovoril. „O, yes, spomnim se tudi njegovega učenca, ki je leta 1938 tekmoval tu v Lahti. His name was Franc Smolej, a very good boy", je dejal. Podala sva si roki in tudi naslov trenerja Kuizma mi je dal. Če bom utegnil, ga bom pozdravil.

Drugo presenečenje sem doživel včeraj na skakalnici. Ker sem si hotel od blizu ogledati konstrukcijo umetnega naleta, sem se pred tekmovanjem vzpel proti vrhu. Ko sem prišel do odskočnega mostu, so bili ravno vsi skakalci zbrani s svojimi „dilcami" — in kaj sem zagledal: skoraj same smuči znamk „Planica" in „Elan" — spet slovenski imeni. Tistim, ki se našega naroda slej ko prej sramujejo, naj bo to v skromen opomin: smo majhen a kljub temu velik narod.

Med tekmo, ko so po zraku, kot ptiči frčali drug za drugim skakači, sem mislil o škodi, da še ni našega Marka tu, kajti take vrste tekme se vidijo samo tukaj. Marko je namreč odpotoval iz Buenos Airesa dva dni za menoj. Na smučarski trening po Evropi ga je poslal naš Club Andino Bariloche in od tedaj je minilo že sedem dni, Marka pa od nikoder. No pa me je tudi ta skrb kmalu minila, ko sem med gledanjem teh drznih skakačev na stopnicah pred seboj skozi filmsko kamero zagledal kuštravo glavo z očali. „Marko!" Ker je bilo rahlo mraz — 18° C, sva jo mahnila proti institutu. Med potjo mi je Marko pripovedoval o svoji vožnji od Pariza preko Danske, cele Švedske in Laponije do Vuokatija, kjer ostaneva do 20. januarja. Potem odpotujemo na tritedensko tekmovalno turnejo po Finski in slednjič na Švedsko, kjer se bo 16. februarja pričelo svetovno prvenstvo v smuških tekih v samem mestu Falunu. Na istem kraju je leta 1954 že vihrala argentinska zastava: kot edini južnoameriški smučar bi moral tedaj jaz braniti argentinske barve, pa sem moral zaradi nepredvidenih ovir ostati doma. No, po dvajsetih letih me bo sedaj tu nadomeščal moj sin; tedaj obljubljene pozdrave Svobodni Sloveniji in njenim bralcem pa bom sedaj poslal takoj, ko pridem v Falun.

France Jerman

Mirko Kunčič 2

V vrtu na smrt obsojenih

Milenka!

Obrazek tako droben, da bi ga zlahka pokrila široka kovaška dlan. Iz drobnega obrazka pa sta žareli dve goreči krogli: oči nemirne in črne kot vran. Saj telesnosti sploh ni bilo več; bile so samo še oči, ki so govorile brez besed, rotile, prosile za eno samo skopo besedico usmiljenja, dobrote in ljubezni. Gorele so oči, ali iz njih je že dihalo nekaj kakor en sladko-trpek vonj nagrobnih rož...

„Gospod Mirko!"

„Kaj bi radi, gospodična Milenka?"

„Vem, da ne smete govoriti z nami. Pa sem videla ravnatelja, ki se je odpeljal v mesto. Zato sem prišla. Ne bom vas vprašala, kako je z menoj, ko sama predobro vem. Nekaj drugega bi vas rada prosila."

„Kaj pa takega?"

„Glejte, mama mi je iz Zagreba poslala spominsko knjigo. Preden se obrnem na druge, da mi kaj napišejo, prosim vas, ki imate pesniško žilico. Ko se vrnem domov, mi bo ta knjiga najlepši spomin na tako drage mi Slovence v zdravilišču in na vas, ki ste bili tako dobri do nas."

„Prav rad vam ustrežem, ne vem pa, ali vam bodo moji skromni verzi všeč," je odgovoril uradnik in prevzel knjigo. Prelistal jo je in videl, da je še popolnoma prazna.

Po končani službi se je še tisto noč lotil dela. Ves čas so pred njim sijale tiste tako črne, žalostne oči, proseče sočutja in razumevanja. Že zdavnaj je ura odbila polnoč, ko je presenečen dognal, da je s svojimi verzi popisal spominsko knjigo do zadnjega lista. Odložil je pero. Tedaj ga je nekaj zazeblo prav do srca. Videl je: lučka, ki je v posodici z oljem še pravkar blaženo gorela pred njegovimi jaslicami na mizi, je še enkrat plašno zaplapolala — in ugasnila. Stenj v posodici je použil zadnjo kapljico olja.

Nekaj dni pozneje je odšel. Samo od daleč so mu smeli bolniki, njegovi prijatelji, mahati v slovo. Tako se je končalo eno izmed najlepših in najbridkejših poglavij v njegovem življenju...

4.

Leto dni pozneje.

Človek, nekoč uradnik med tuberkuloznimi, je sedél v svoji tesni, mračni izbi nekje sredi Ljubljane in zamišljeno strmel v jaslice, ki so še kar ležale pred njim na mizi, čeprav je bilo že štiri dni po Svetem večeru. Ob pogledu nanje ga je obšla otroška milina.

„Glej," je blodno šepetal, „kako pastirčki zaupno romajo k Njemu, ki leži na revni slami in širi ročice, kakor da bi hotel z njimi objeti ves svet. O, da bi mogel tudi jaz tako zaupno romati k Njemu!"

Ta hip je nekdo potrkal na vrata.

„Le kdo naj bi hodil k meni, samotarju?" se mu je grenko utrnilo v misel.

Odprl je vrata. Na pragu je stal pismonoša. Izročil mu je črno obrobljeno pismo. S tresočimi se prsti je odprl ovitek, potegnil pismo iz njega in bral:

„Spoštovani gospod!

Piše Vam užaloščena mati. Morda se še spominjate moje hčerke Milenke. Kmalu po Vašem odhodu iz zdravilišča, se je tudi ona vrnila domov k meni v Zagreb. Materinim očem ni mogoče nič česar prikriti. Takoj sem sprevidela, da zdravnik ni rešitve. Trpela je leto dni in dotrpela vprav na letošnji Sveti večer. Še so njene ugašujoče oči mogle kakor skozi meglo videti, kako sem prižgala lučko pred jaslicami in utrinjala svečke na božičnem drevescu. Še je mogla v nekakšnem nadzemskem zamaknjenju komaj slišno izdaviti: „Mama, Jezušček me kliče!" Nato je omahnila in izdihnila v mojem naročju...

Čemu Vam to pišem, ko vem, da vam je bila komaj božna znanka v tistem groznem vrtu na smrt obsojenih? Pišem Vam, da izpolnim dve njeni zadnji želji pred smrtjo. Prva želja je bila, naj Vam sporočim njeno smrt. Drugo svojo željo je izrazila z besedami: „Mama, ko me boste položili v krsto, položite vanjo tudi spominsko knjigo. V to knjigo je tisti dobri človek položil del svoje duše, polne usmiljenja in dobrote. Naj ta knjiga roma z menoj v grob."

Obe želji sem ji izpolnila. Spominska knjiga z Vašim posvetilom zdaj počiva na njenem srcu, ki se je umirilo in upokojilo za zmerom."

Omahnile so mu roke. Globoka ganjenost ga je obšla. Pritrdil je novo svečko k jaslicam, jo prižgal in toplo šepetal sam sebi:

„Naj bo v spomin nanjo, ki je dotrpela, in v spomin vsem, ki v znamenju vere, upanja in ljubezni še trpe, in bodo nekoč tako dotrpeli — v objemu Njega, ki je sam neizrečeno trpel pa poveličan bil.

Sentimentalna zgodba? Morda za tiste, ki še niso tenkó prisluhnili strašni skrivnosti usihajočega mladostnega hrepenenja *obsojenih na smrt*. Pa naj bi bila zgodba sentimentalna — odlomek iz resničnega življenja je.

*

Dostavek: Morda je potrebno, morda ne, če pripomnim, da so imeli zdravniki pred petdesetimi leti še bore malo pripomočkov za uničenje zavratnih pljučnih zajedavcev. Dandanes je tuberkuloza v večini primerov ozdravljiva. — Takó mladim orlom in orlicam niso pristrižene perutnice v poletu sončnim višinam nasproti...

Pavel Fajdiga

Rim s Slovenikom

Ko potnik stopi na rimskem letališču Leonardo da Vinci iz letala in ga po površni kontroli dokumentov in prtljage spustijo do izhoda, hitro ugotovi, da se nahaja v latinski državi. Dasi v Evropi in sedaj še „vključena" v Skupni evropski trg, ostaja Italija tipična latinska država, značaj prebivalstva in življenja različen od srednjeevropskega.

Postrešči se med seboj glasno prepirajo, kdo med njimi je na vrsti, da ponese težke kovčke potniku do avtobusa ali taksija. Če nisi previden odn. če se nisi pravočasno pouči o vsoti, ki ti jo sme taksist zaračunati od letališča do središča Rima, te šofer brezskrbno opehari za nekaj tisoč lir.

V dobre pol ure si z avtobusom v mestu, s taksijem še prej. In spet hitro ugotoviš: Rim se ne stara, ker je vedno star in se ne pomlaja, ker je vedno enak. Kakor pred dobrega četrt stoletja, ko sem zadnjikrat hodil po Rimu, tako danes branjevci pod štanti z razcefranimi platnenimi strehami, natrpani z vsemogočnim blagom, od sadja in rož do pletenih torbic in kosov svile, mimo mesnih izdelkov do pijač, glasno ponujajo rimskim gospodinjam in radovednim turistom svojo robo. Pravo seimarsko vzdušje, tipično južnjaško prerivanje in barantanje, vzkliki odobravanja in kletvic. Če vztrajaš pri odklanjanju ponujene cene, se ti posreči kupiti karkoli za polovico ali celo za četrtino prvotne vsote. In če se še ne odločiš in se obrneš, kakor da odhajaš, se prodajalec zapodi za teboj in ti ponuja blago še za nižjo ceno.

Neprijeten vtis napravi na turista nesnaga po cestah, ki bode v oči — in v nos. Naravno je, da konj, ki s sklonjeno glavo ves dan vprežen v staro kočijo, z dremajočim kočijažem na kozlu čaka na romantično razpoloženega turista, da bi ga popeljal po svetem mestu, opravlja svoje telesne potrebe na licu mesta, ne pripomore pa veličastju bazilike sv. Petra, če se to dogaja prav na trgu sv. Petra. Rimskih upokojencev, ki posedajo na stopnišču Berninijevih arkad na toplem popoldanskem soncu, očividno ta „idila" iz preišnjega stoletja ne moti, turisti pa se radi v širokem loku izognejo prostoru.

Kakor da bi se igrala samonogo igro, sve z ženo morala paziti da sva se previdno prestopala če si nisva hotela umazati čevljev ob prečkanju majhnega trga pred baziliko sv. Klementa, kjer sva si hotela ogledati grob sv. Cirila. Kazno je namreč, da je prostor nočno zbirališče rimske pasje družine, toda občina ima drugih skrbi dovolj (?), da ne utegne počistiti te turistične točke. Ali pa se morda za nezanimanjem skriva (podzavesten?) odpor proti svetišču ki mu botruje slovanski svetnik?

Prišlec s tostran Atlantika ob vsto-

(Nadaljevanje na 4. str.)

Slovenci v Argentini

Osebne novice

KRST. — V nedeljo 3. februarja je bila krščena v slovenski cerkvi Marije Pomagaj Anica Kavčič, hčerka Štefana in ge. roj. Grošelj. Botrovala sta ga. Angela in Jože Žakelj. Krstil pa je dr. Alozij Starc. Srečnim staršem naše čestitke.

POROKA. — V stolnici v San Luisu sta se 3. februarja poročila inž. Martin Povše in gdč. Majda Pekolj. Za priče so bili ženinu Ciril in ga. Marija Povše, nevesti pa Janez in ga. Majda Pekolj. Poročil ju je med sv. mašo msgr. Anton Orehar. Novoporočencem iskrene čestitamo.

Slovenci po svetu

Združene države Amerike

JOŽETU GRDINI V SPOMIN.

Dne 12. januarja 1974 je v Clevelandu umrl eden izmed najbolj popularnih slovenskih staronaseljencev — *Jože Grdina* iz znane Grdinove družine. Vse svoje dolgo življenje je bil izrazit javni delavec, ustanovitelj mnogih društev in eden najbolj delovnih in požrtvovalnih odbornikov K. S. K. Jednote ter član in funkcionar raznih slovenskih organizacij — z eno besedo človek dela za slovensko stvar.

Jože Grdina je bil rojen 5. marca 1892 v Preserju pri Ljubljani. V Združene države se je podal leta 1912. Leta 1914 se je vrnil domov, kamor je prišel v času, ko se je začela prva svetovna vojna. Bil je poklican k vojakom, poslan na rusko fronto, kjer je bil ujet in je ostal štiri leta v ruskem ujetništvu. Po vrnitvi domov je svoje doživljaje v Rusiji, boljševiško revolucijo in svojo pot domov popisal v knjigi „Štiri leta v ruskem ujetništvu".

Po vrnitvi domov se je Grdina udeležil bojev za osvoboditev Koroške. Leta 1920 se je za stalno vrnil v Združene države, kjer se je takoj uveljavil kot pozorovalen javni delavec in izvrsten organizator. Bil je navdušen Slovenec, globoko veren in izredno dobrega srca. Rad je potoval. Lansko leto je bil v Sveti deželi, od tam je šel v Moskvo in čez Poljsko in Nemčijo v Jugoslavijo.

Pokojni Grdina zapušča ženo Josipino in sinova Jožeta in Antona. Tudi Svobodna Slovenija, katero je pokojnik redno bral, izraža družini globoko sožalje ob njegovi preselitvi v večnost. Dobri Bog pa naj mu da plačilo ki si ga je s svojim delom zaslužil.

MARIJA ZORENČ — UMRLA.

Dne 20. januarja 1974 je v Clevelandu umrla na posledicah srčne kapi *gospa Marija Zorenč*, rojena Lah, žena g. Lojzeta Zorenča, znanega političnega in prosvetnega delavca in bivšega člana banovinskega sveta v Ljubljani. Pokojnica je bila rojena v vasi Mota pri Ljutomeru. V Združene države je prišla k svojemu možu leta 1955 iz župnije Sv. Peter pod Svetimi gorami. Takoj se je tudi ona začela udejstvovati v slovenskih društvih. Bila je članica Društva Presv. Srca Jezusovega, Slovenske ženske zveze, Marijine legije, štajerskega kluba, podpredsednica Oltarnega društva pri Sv. Vidu, vneta sodelavka Slomškovega krožka in požrtvovalna delavka pri raznih slovenskih prireditvah.

Tej verni in dobri slovenski ženi naj Vsemogočni nakloni večni pokoj, preostalim pa izražamo globoko sožalje.

Tombola na Pristavi v Castelarju

7. aprila 1974
če bo ta dan deževno vreme
5. maja 1974

Po športnem svetu

V FRANKFURTU bo 13. februarja odločilna tekma za uvrstitev med finaliste za svetovno nogometno prvenstvo med Jugoslavijo in Španijo. Jugoslovanska reprezentanca trenira v Splitu. Vsi člani ekipe so seveda prepričani, da bodo premagali Špance, prav tako pa so prepričani v zmago Španci. Ladislav Kubala, trener španske ekipe, je šel v Split „gledat, kako se obnašajo" bodoči nasprotniki. Ob vrnitvi v Madrid je „odločno" izjavil, da se bo Španija uvrstila v nadalnje tekmovanje, ker da je jugoslovansko moštvo precej „šibko" in da so nekateri važni igralci precej izven forme. Kmalu bomo videli, ali so bile njegove izjave kaj vredne.

SLOVENEC Boris Strel je zmagal na mednarodnem mladinskem tekmovanju v veleslalomu v Alpachu v Avstriji ob hudi mednarodni konkurenci. Nastopili so tekmovalci iz Avstrije, Italije, Velike Britanije, Švice in Jugoslavije. Ekipno je zmagala Avstrija, jugoslovanska ekipa pa je zasedla četrto mesto.

NA KITAJSKEM so s prvim januarjem spet dobili športni časopis „Tijupao". Časopis, ki so ga ukinili ob začetku „kulturne revolucije", bo zaenkrat izhajal dvakrat na teden. Geslo lista je „Najprej prijateljstvo, potem tekmovanje": kar celo stran so namenili tudi svetovnim športnim dogodkom, to je velik napredek, čeprav en športni list za 800 milijonsko državo ni veliko.

V ZAGREBU je bilo 3. februarja evropsko prvenstvo v umetnem drsanju. S to prireditvijo je Evropska drsalna zveza počastila stoletnico ustanovitve prvega hrvatskega drsalnega kluba v Zagrebu. Tekmovanja se je udeležilo precej tekmovalcev iz Slovenije, nastopili pa so tekmovalci še iz 18 drugih držav: Anglije, ZRN, Finske, Norveške, Madžarske, Švice, Francije, Italije, Nizozemske, NDR, Luksemburga, Avstrije, Poljske, SZ, ČSSR, Bolgarije in Rumunije.

Od vsepovsod

Ta štatistika! Ob koncu leta so Avstriji objavili dokaj nenavadne a zgovorne statistične podatke. Po štatistiki je v Avstriji z zadnjih letih precej narastlo število samomorilcev, približno 1700 na leto. Vsak dvajseti Avstrijec rad pije preko mere in neusmiljeni časnikarji so napisali da je Avstrija dežela pijancev. Presenetili niso podatki, da je 70% Avstrijcev protižidovsko usmerjenih, ni pa štatistike, koliko jih je protislovensko in protislovansko. Po dogodkih na Koroškem pa bi sodili, da jih ni nič manj. Če pa pomislimo, da je za Božič predsednik avstrijske republike Jonas pomilostil vse, ki so sodelovali pri protislovenskih napisnih akcijah, ne pa tistih, ki so naredili kake lažje prometne prekrške, bi sodili, da je odstotek celo večji. So pa Avstrijci po številu zapornikov na evropskem vrhu — 117 zapornikov na 100.000 prebivalcev. Po štatistiki je 70 odstotkov žensk in le 30 odstotkov moških preveč rejenih. Hujše je s toliko opevano kulturo. Leta 1972 ni 55 od 100 Avstrijcev obiskalo niti ene kulturne prireditve, 39 odstotkov pa ni prebralo nobene knjige. Morda je za nas Slovence v zdomstvu bolje, da ne vemo za podobne štatistike, posebno, ko se tiče kulturnih prireditev in branja knjig.

Lani je obiskovalo počitniško kolonijo na kinti „SLOGA" 45 osnovnošolskih otrok, letos 90.

Dva profesorja telovadbe in osem vaditeljev vodi ves program za te otroke razdeljene v sedem skupin. Že tri tedne igrajo otroci nogomet, kosarko, odbojko in koš ter pridno plavajo. Deklice še šivajo prtičke in pripravljajo ikebane, dečki pa izdelujejo šahovske figure in svoje šahovnice. Vsak ponedeljek se začne tedenski program s službo božjo, vsak četrtek je določen za izlet. Otroci radi pojejo in poslušajo pravljice.

Zaključek letošnje kolonije bo v soboto 16. februarja ob 5. uri popoldne. V ta namen bo preskrbljeno za prevoz staršev in prijateljev te mladine in sicer iz Morona, Ramosa in San Justa. Vabimo vas na to prireditev, kjer bomo potrdili, da tudi pri delu za našo mladino velja:

V SLOGI JE MOČ.

Boleča praksa

Članek, ki ga v nadaljnem ponatiskujemo, ni izšel v „Pavlihi". Je pismo prizadetega delavca, ki se je v sledečem tonu obrnil na ljubljansko „Delo":

V naši temeljni organizaciji združenega dela smo veliko naredili za obveščenost kolektiva. Obveščenost namreč prispeva k večji delovni vnemi, pravi naš obratni psiholog, ki smo ga pred kratkim nastavili. Tako je za delavce med malico na voljo celo dnevno časopisje in vsakodnevno se seznanjamo z dogajanjem doma in po svetu.

Priznati pa moramo, da sem osebno hudo zaskrbljen. Bolj kot sem namreč obveščen o gospodarskih gibanjih v naši deželi, manj mi je vse skupaj razumljivo. Ne vem, ali je tega kriva moja pomanjkljiva razgledanost, ali pa je položaj našega gospodarstva preveč zapleten.

Tako sem pred dnevi prebral v časniku novico, da so v Crveni zastavi letos naredili približno za četrtino manj avtomobilov kot so načrtovali, zaslužili pa so kar za polovico več. Novica me je tem bolj presenetila, ker v naši TOZD naredimo iz dneva v dan več čevljev, zaslužimo pa, kot smo obveščeni, vedno manj.

Ker nam je bilo na zadnjem sestanku kolektiva rečeno, da se z vprašanji in predlogi lahko vselej obračamo na vodstva našega upravljanja, sem ustavil vodjo obrata, ko je šel skozi delavnico in mu rekel:

„Tovariš inženir, berem, da so v Crveni zastavi naredili manj, zaslužili pa več in mi to ne gre v glavo."

„To je vendar preprosto, tovariš Černuga," mi je odvrnil. „Če bi bili kupec avtomobila, bi vam bilo nenadoma vse jasno."

„Vseeno se mi zdi, da bi bilo dobro, če bi naši samoupravni organi poskušali izvedeti, kako se je posrečilo z manj dela več zaslužiti," sem prišel na dan s svojim predlogom.

„Saj vam pravim, da to ni nobena skrivnost. Že nekajkrat so podražili avtomobile. To je bila umetnost," je odvrnil.

„Ampak meni je vseeno nerazumljivo," sem bil vztrajen. „Saj smo tudi mi podražili čevlje, delamo čez plan, zaslužka pa le ni. Morda bi bilo vseeno dobro dobiti recept Crvene zastave."

„Problem industrije obutve je veliko bolj zapleten in odvisen od kompleksnih vprašanj," se je zatekel v učeno razlago kot vedno, kadar bi moral kaj odgovoriti naravnost. „Pri nas je problem podražitve surovin, nakopičenih zalog in izvozne preusmeritve. To je sklop problemov, o katerih boste na prihodnjem sestanku kolektiva izčrpno obveščeni. Zato nima pomena, da zdaj trativa delovni čas."

Razšla sva se: on naprej na obhod, jaz k izdelovanju čevljev.

Ne morem si kaj, ampak ob vsesplošni boljši obveščenosti me obhaja občutek skrajne nevednosti o naših gospodarskih zadevah. Tudi delovna vnema mi pojema. Zakaj bi izdeloval nove in nove čevlje, ki nam ne prinašajo zaslužka kot avtomobili, čeprav so po mojem čevlji „vozilo" za vsakogar, avto pa samo za nekatere?

To me tako žre, da sem postal popadljiv doma in na delovnem mestu. Obratni psiholog me je poučil, da sem postal koleričen in da to nima nobene zveze s kolero.

OBVESTILA

SOBOTA, 16. februarja:
Na kinti SLOGA ob 17. zaključek letošnje počitniške kolonije.

NEDELJA 3. marca:
V Slovenskem domu v Carapachayu tómbola.

NEDELJA, 7. aprila:
Na Pristavi v Castelarju tómbola.

DRUŠTVENI OGLASNIK

Pisarna in knjižnica Zedinjene Slovenije je odprta vsak dan, razen ob sobotah, od 16 — 20 ure. Izrabite počitniški čas za branje slovenskih knjig!

Seja upravnega sveta Zedinjene Slovenije bo 28. februarja ob 20. uri v društvenih prostorih.

Učiteljska seja bo zadnjo sredo v februarju, t. j. 27. ob 20. uri v društvenih prostorih.

Prispevajte v tiskovni sklad! Pridobite nam nove naročnike!

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Miloš Stare
Director: Tone Mizerit
Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
T. E. 69-9503
Argentina
Uredniški odbor:
Miloš Stare, Pavel Fajdiga,
dr. Tine Debeljak, Slavimir Batagelj
in Tone Mizerit

Correo Central (B) Argentino
FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 3824

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual Nº 1.149.713

Naročnina Svobodne Slovenije za l. 1974 za Argentino $ 105.— (10.500) — pri pošiljanju po pošti $ 110.— (11.000). ZDA in Kanada 16 USA dol.; za Evropo pa 19 USA dol. za pošiljanje z avionsko pošto. Evropa, ZDA in Kanada za pošiljanje z navadno pošto 12 USA dol.

Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires. T. E. 33-7212

NAGRADNA KRIŽANKA

V zadnji številki se je v tekstu za nagradno križanko vrinila napaka. Številka pet navpično se pravilno glasi *zagrajen*. Prosimo bralce da napako popravijo.

DR. JUAN JESUS BLASNIK
specialist za ortopedijo
in travmatologijo
C. José E. Uriburu 285, Cap. Fed
Zahtevajte določitev ure na
telefonu 49-5855.
Privatni telefon: 628-4188
Ordinira v torek, četrtek in soboto
od 17 do 20

JAVNI NOTAR
FRANCISCO RAUL CASCANTE
Escribano Público
Cangallo 1642 Buenos Aires
Pta. baja, ofic. 2
T. E. 35-8827

Zbornik Svobodne Slovenije z l. 1971–1972 je po vsebini najbogatejša slovenska knjiga v svetu, po obsegu najobširnejša in tudi najcenejša Zato Zbornik v vsako slovensko družino!

Kreditna zadruga „S. L. O. G. A." z. z o. z.
Bartolomé Mitre 97 Telefon 658-6574 Ramos Mejía

POKOJNINSKA POSVETOVALNICA
za člane zadruge brezplačno vsako soboto ob 16 do 20;
vodi g. Adolf Škrjanec.

RIM S SLOVENIKOM

(Nadaljevanje s 3. strani)

pu v katero koli evropsko državo namreč hitro ugotovi, da pojem evropske skupnosti še daleč ni prodrl v duha posameznih narodov. Blaginja evropske skupnosti je na drugem mestu, kadar se pojavijo resni domači problemi. Evropski izseljenec s tostran Atlantika, pa naj bo ekonomski ali ideološki, pa tudi hitro ugotovi, da se je tudi on spremenil ob izstopu iz letala iz „Evropejca", kakršnega se čuti v občevanju z domačini v prisvojeni domovini, v samo Slovenca, Italijana, Nemca itd.

Toliko bolj to velja za Slovence, ki danes, z nekaj izjemami, životarijo npr. v Rimu. Naj si slovenski rojak še pridobi toliko zaslug za napredek mesta, če ni rojen v Italiji, se za državljanstvo večinoma zaman poteguje. Naj se priseli kot dveleten fantič v Italijo, konča osnovno šolo, gimnazijo in univerzo da bi tako lažje dobil zaposlitev, še tam, če in ko prosi za državljanstvo, tako tehten razlog ni zadovoljiv. Če se mu morda le posreči pritisniti na pravo, visoko segajočo kljuko, potem je sprejet, dasi seveda vedno le na papirju. Narodna pregraja ostane.

Birokracija, ki je težka bolezen vsakokratnega italijanskega režima, je razlog, so mi dejali, da poleg nepometenih smeti po rimskih ulicah ostaja še marsikaj drugega nepometenega v državi.

Toda takih zadev turist, z natrpanim žepom dolarjev, ne vidi. Ogleduje si ruševine rimskega imperija, slikarske in kiparske umetnine, templje in cerkve, muzeje in parke, si nakupi „svetih" spominčkov v neštetih trgovinah z devocionalijami (visoke cene!), fotografira in filma zanimive objekte in se vrne vzhičen nad samim seboj, da je bil tudi on tam, kjer so nekoč levi trgali mučence, kjer je Neron norel, kjer je Atila besnel in kjer je možno vsako sredo v ogromni dvorani v Vatikanu, ki jo je zamislil in zgradil svetovnoznani arhitekt Nervi, poslušati in videti najmočnejšega duhovnega vladarja modernega časa, papeža katoliške Cerkve. Turistični uradi, ki tekmujejo med seboj za usluge turistom, vključujejo ob sredah v svoj "tour" po mestu tudi avdienco v Vatikanu. Videti papeža — 3000 lir!, vabi turista lepak.

Tak je turizem po Rimu, s hoteli od najdražjih mednarodnih do zakotnih, kakor pač v vsakem velemestu.

Takoj po vojni se je ves Rim prevažal skoro samo na motornih kolesih Vespa, danes pa se gnetejo po rimskih ulicah majhni Fiati. Večjega avtomobila skoro ne vidiš na cesti, med avtomobili pa drvijo motorna kolesa, na katerih študentje in študentke pa mladi, zaljubljeni pari hitijo vsak svojemu cilju naproti.

V mraku se mesto kakor začarano umiri. Cestna razsvetljava je slabotna v primeri z buenosaireško, ker so že lanskega novembra Italijani začeli varčevati z energijo. Veliki propagandni lepaki vabijo Rimljane v kino dvorane, teatre in druga zabavišča, toda nočnega življenja je veliko manj, kakor npr. v Buenos Airesu.

Tržnice, veleblagovnice in trgovine na splošno zapirajo v prvih večernih urah. Ni opaziti gneče kupcev, najmanj v mesnicah, kjer so cene na razstavljenih kosih mesa, ki je do desetkrat dražje kakor v Buenos Airesu, naznačene za 100 gramov.

Slovenska skupina v Rimu, tista „stara" iz prvih povojnih let, se redči. Slovenski laik v Rimu nima bodočnosti in se tudi, razen redke izjeme, nihče ni mogel „realizirati", kakor bi moderno rekli, zaradi razlogov, ki sem jih zgoraj omenil. Nad 2000 slovenskih rojakov živi danes v Rimu pa jih je nemogoče zbrati na, recimo, zanimiv sestanek v društvu več kot nekaj desetin. Večinoma so dekleta, ki se kot služkinje po italijanskih družinah prebijajo skozi življenje. Nekateri „novi" naseljenci pa so slab propagandni material za „blaginjo", ki naj bi vladala v sosednji komunistični Jugoslaviji.

Ta je, kakor v drugih slovenskih skupinah v zamejstvu in zdomstvu, tudi v Rimu kamen spotike. Ljubljanski komunistični režim se je med drugim hotel poslužiti tudi slovitega Slovenika v svoje namene in v zdomstvu in zamejstvu nekateri redki še vedno tratijo svoj dragoceni čas in živce za preganjanje vse kaj drugega, namesto da bi vsakokratno stvarnost krojili slovenstvu v prid.

Moderna psihologija ugotavlja, da si ljudje, ki se predajajo tako vase zaprti in izključujoči ideologiji kakor je n. pr. marksistična, omejujejo svoje duševne ustvarjalne zmožnosti, predvsem logičnega sklepanja in razpoznavanja stvarnosti. To velja za jugoslovanske in slovenske partijce prav tako, kakor za katerega koli smrtnika. Njihova prepričanost, da je vsa bodočnost njihova, ker z nasiljem kontrolirajo sedanjost, je eden od dokazov za to.

Slovenik na Via Apia Nuova 884 v Rimu je že skoro do zadnjih podrobnosti dograjen. Z otiskom, ki ga je svoječasno napravil v poslopju, po končani blagoslovitvi in v odsotnosti ravnatelja zavoda, jugoslovanski komunistični predstavniki pri Sv. stolici, je ljubljanski komunistični režim nehote na ta način priznal, da ustanovitve ustanove in zgraditve odn. nakupa poslopja za to ustanovo ni mogel preprečiti in da je hotel zato zadnji trenutek skočiti na odhajajoči vlak. Ustanova je tu, zgrajena s sredstvi izključno iz komunizmu nasprotnega zdomstva in namenjena vzgoji katoličtva, ki je marksizmu edini resnični sovražnik. Rim in večina slovenskega zdomstva ne dvomi, da bo Slovenik preživel komunistični režim v Ljubljani.

Za pospešenje trenutka, ko se bo svet osvobodil največjega zla modernega časa, so na delu mogočne sile, to in onstran železne zavese. Zaradi teh gre komunizem v ZSSR in v njenih satelitih pa v Jugoslaviji in Sloveniji nezadržno svojemu izničenju naproti. Sleherna slovenska postojanka zunaj meja današnje Jugoslavije in tkim. Socialistične republike Slovenije (lahko) spada v sklop teh sil. In nikjer ni rečeno, da ne bi bili ljudje na teh postojankah bolj razgledani in razumnejši od partijskega vodstva v Sloveniji in Jugoslaviji.